

Д. С. Поздняк

*студ. I курсу економіко-правового факультету спеціальність «Право»,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Науковий керівник: к.ю.н., доцент О. М. Садовська*

ПРАВО Е-РЕЗИДЕНС ЯК НОВІТНЄ ПРАВО ЛЮДИНИ

Досліджувана тема є досить актуальною, оскільки Естонія – це перша держава у світі, яка заснувала е-резидентство 1 грудня 2014 року. В Україні про це поки мало що пишуть, коли в той же час багато наших громадян користуються цим правом та стали Інтернет-резидентами в Естонії. А в нас вже прийнятий закон про Е-резидентство українського розуміння.

Е-резидентом є іноземець, якому Естонія надала можливість створення електронно-цифрової ідентичності і видала електронно-циф-

рове посвідчення особи – диги-ID е-резидента. Е-резидентство надає іноземним громадянам захищений доступ до електронних послуг естонської держави. З диги-ID-картою е-резидента можна підписувати документи цифровим підписом і входити в усі портали і інфосистеми, які визнають ID-карту Естонії [1].

Диги-ID е-резидента можна дати особі, яка є іноземцем, який не має права на проживання в Естонії, та не є іноземцем, який перебуває в Естонії на підставі Закону про міжнародне військове співробітництво, яким ДППО видало посвідчення особи або картку посвідки на проживання [2].

Статус е-резидента дає такі можливості як: право на доступ до електронних послуг Естонії, оскільки більша частина адміністративних можливостей переведена в електронну форму і не потребує особистого відвідування органів, доступ до самостійного управління бізнесом, включаючи подачу звіту, управління працівниками, отримання необхідної документації [3].

Таким чином, Е-резидент, який проживає в іншій державі, може по Інтернету засновувати в Естонії комерційне об'єднання і брати активну участь в його управлінні.

У підприємців завдяки е-резидентству є можливість заснувати в Естонії підприємство і організувати діловодство в Європейському союзі. Він може здійснювати в Інтернет-банку угоди, подавати в електронній формі податкові декларації і підписувати цифровим підписом документи і договори.

У зв'язку з розвитком цифрових технологій, межі між реальним і віртуальним світом стрімко розмиваються. Питання про цифрове громадянство стає все більш актуальним у зв'язку з тим, що все більше молодих громадян активно взаємодіє з цифровим контентом [4].

Бути «цифровим громадянином» означає можливість використання цифрових технологій для спілкування і доступу до інформації: від електронного уряду і банківських послуг до соціальних мереж і електронної комерції.

Новий цифровий бізнес створює нові економічні можливості. Збір персональних даних як цифровими корпораціями (Facebook, Google, Amazon та ін.), банками, операторами зв'язку, так і державою (для надання послуг громадянами та виконання державних функцій), вважається «новою нафтою» економіки в цифрову епоху в силу своєї цінності. Це вимагає вироблення нових правил і законів, що захища-

ють інтереси як громадян, так бізнесу і держави, пошуку найкращих рішень – як покращити питання безпеки, довіри і нових економічних можливостей. Цифрове громадянство вимагає участі самих громадян у вирішенні цих та інших питань.

Серед е-резидентів найбільше підприємств в Естонії відкрили громадяни України. Про це повідомляє «Європейська правда» [5].

У перше півріччя в Естонії було зареєстровано понад 6200 е-резидентів. Це майже на чверть менше, ніж у той же період минулого року (близько 8300), говориться в огляді, підготовленому компанією RIA.com Marketplace.

Більш низькі цифри пояснюються пандемією коронавірусу. Програма е-резидентства дозволяє реєструвати в Естонії комерційні об'єднання. Найбільш активно такою можливістю користуються громадяни України. Якщо в минулому році вони зареєстрували в Естонії більше 800 підприємств, то в цьому – одна тисяча сімдесят одне.

«В Естонії немає корупції, і тут можна вести бізнес по-чесному. Це один з основних чинників, які змушують українців реєструвати тут свої підприємства. Крім того, програма дозволяє вести бізнес з будь-якої точки світу. В Естонії також немає прибуткового податку на реінвестований прибуток», – перерахував причини інтересу українців до програми е-резидентства член правління RIA.com Marketplace Артем Уманець [6].

У п'ятірку найактивніших засновників фірм в Естонії за програмою е-резидентства також увійшли німці (1043 підприємства), росіяни (959 підприємств), турки (748 підприємств) і французи (729 підприємств) [5].

Порівняємо з іншими юрисдикціями – Кіпру, Польщі, Литви, Латвії.

За спостереженнями Наталії Гайкалової, експерта з фінансово-правового супроводу IT-компаній, в Естонії вигідніші умови для бізнесу, ніж в сусідніх Литві та Латвії.

У Литві податок на прибуток, що становить 15%, розраховується за принципом дохід-витрата. У Латвії ж ввели податок на розподілений прибуток тільки з 1 січня 2018 року. В Естонії це зроблено вже давно.

На Кіпрі ситуація ще складніша. Там податок на прибуток становить 12,5%. Для ведення бізнесу потрібно, щоб директор був резидентом Кіпру – тільки тоді компанія зможе користуватися подат-

ковою системою республіки. Крім того, кіпрські компанії повинні проходити обов'язковий аудит. В Естонії ж він передбачений тільки для тих компаній, які відповідають двом з трьох критеріїв: дохід понад чотири мільйони євро; активи понад два мільйони євро; кількість працівників від 50 осіб.

У Польщі, напевно, найскладніша податкова система. Податок на прибуток складає 15%, а для організації бізнесу потрібні регулярні особисті візити до контролюючих органів. Що, звичайно, може спонукати підприємців на переїзд [6].

У парламенті зареєстровано законопроект № 4240 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо ведення підприємницької діяльності е-резидентами в Україні» [7]. У прес-службі Мінціфри відзначають, що законопроект дозволить запустити проект е-резидентства в Україні [8].

За допомогою е-резидентства фрілансери з ІТ та креативної сфери зможуть дистанційно вести бізнес в Україні і розвиватися за допомогою партнерства з авторитетними світовими компаніями.

Законопроект пропонує врегулювати механізми оподаткування е-резидентів і створити умови для:

- дистанційної реєстрації е-резидента як фізичної особи – підприємця;
- здійснення підприємницької діяльності в межах юрисдикції України;
- відкриття банківських рахунків он-лайн;
- доступу до адміністративних послуг за допомогою кваліфікованої електронного підпису.

У проекті закону пропонується встановити, що податковою адресою е-резидента, який зареєструвався як фізична особа-підприємець, визнається місцезнаходження адміністратора, яким він береться на облік як платник податків в контролюючому органі.

Адміністратором, в свою чергу, виступає державне підприємство «Дія», яке буде здійснювати заходи щодо створення, адміністрування, технічної підтримки системи, а також забезпечувати і відповідати за захист і безпеку інформації в системі.

Крім того, запропоновано передбачити порядок проведення розрахунків ФОП, зареєстрованих електронними резидентами, виключно в безготівковій формі [7].

З одного боку статус е-резидента надає досить багато можливостей та є новітнім правом людини. А з іншого боку, говорячи про Естонію, то Е-резидентство не дає податкового резидентства, права на проживання в Естонії і дозволу на в'їзд до Естонії або Європейський союз. Диги-ID е-резидента не є фізичним документом, що посвідчує особу, або проїзним документом, і на ньому відсутній фото. Е-резидент в понятті законів про податки Естонії є нерезидентом, у якого в Естонії оподатковується тільки дохід, отриманий в Естонії. Е-резидентство Естонії не звільняє автоматично від оподаткування в іншій країні [3].

В Україні Е-резидент може втратити відповідний статус в разі доведення в законному порядку причетності до скоєння такою особою злочину, передбаченого Кримінальним кодексом України, отримання інформації про причетність до діяльності, яка становить загрозу національній безпеці України, а також в разі застосування до особи спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів відповідно до Закону України «Про санкції» [8].

Список використаної літератури

1. Е-резидентство. URL: <https://www.eesti.ee/ru/predprinimatel/erezidentstvo/>
2. Диги-ID э-резидента. URL: <https://www.politse.ee/ru/instruktsii/digi-id-e-rezidenta>
3. E-residency в Эстонии: условия, правила и преимущества. URL: <https://lawstrust.com/news/e-residency-v-estonii-usloviya-pravila-i-preimushchestva>
4. Цифровое гражданство. URL: <https://internetpolicy.kg/nashi-proekty/cifrovoe-grazhdanstvo/>
5. Украинцы лидируют среди е-резидентов, открывших в Эстонии фирму. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2020/10/9/7115197/index.amp>
6. Электронное гражданство Эстонии для украинцев: можно ли с ним получить ВНЖ и открыть счет в банке. URL: <https://mc.today/elektronnoe-grazhdanstvo-estonii-dlya-ukraintsev-mozhno-li-s-nim-poluchit-vnzh-i-otkryt-schet-v-banke/>
7. В Украине запускают проект е-резидентства для иностранных предпринимателей – законопроект. URL: <https://pravo.ua/v-ukraine-zapustjat-proekt-e-rezidentstva-dlja-inostrannyh-predprinimatelej-zakonoproekt/>
8. Проект «Е-резидент» запускают через 3 месяца: что предусмотрено, URL: <https://pravo.ua/proekt-e-rezident-zapustyat-cherez-3-mesyatsa-hto-predusmotreno/>